

ZTO446 ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ

Öğr. Gör. Dr. Esra Güneri
Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Bölümü
[İletişim: 0312 596 1744](mailto:eguneri@ankara.edu.tr)
[mail: eguneri@ankara.edu.tr](mailto:eguneri@ankara.edu.tr)

Ders İçeriği

1.Hafta: Giriş-evresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)

- Etki Değerlendirmesi ve Türleri
- Tarihçesi, Gelişimi

2. Hafta: ÇED'in Kapsamı

- Amaçları ve Kapsamı
- ÇED'de Kullanılan Yöntem ve Teknikler

3. Hafta: ÇED'in Aşamaları-I

- Hazırlık
- Problemin Tanımı
- **dev-Proje Bildirimi**

4. Hafta: ÇED'in Aşamaları-II

- Eleme
- NED
- Kapsam ve Etkilerin Belirlenmesi

5. Hafta: ÇED'in Aşamaları-III

- Durum Tespiti
- Tahminler ve Değerlendirmeler

6.Hafta: ÇED'in Aşamaları-IV

- nlemlerin Belirlenmesi
- Alternatifler

7. Hafta: ÇED'in Aşamaları-V

- Raporlama
- Rapor Formatı

8. Hafta: Ara Sınav

9. Hafta: Tatil-Senato Kararı

10. Hafta: ÇED'in Aşamaları-VI

- Karar
- İzleme ve Denetim

11. Hafta: Stratejik ÇED

- Amaçları
- Kapsamı
- **dev-Proje Teslimi**

12.Hafta: Kümülatif ÇED

- Amaçları
- Kapsamı

13. Hafta: dev Proje Sunum

ÇED sürecinin aşamaları

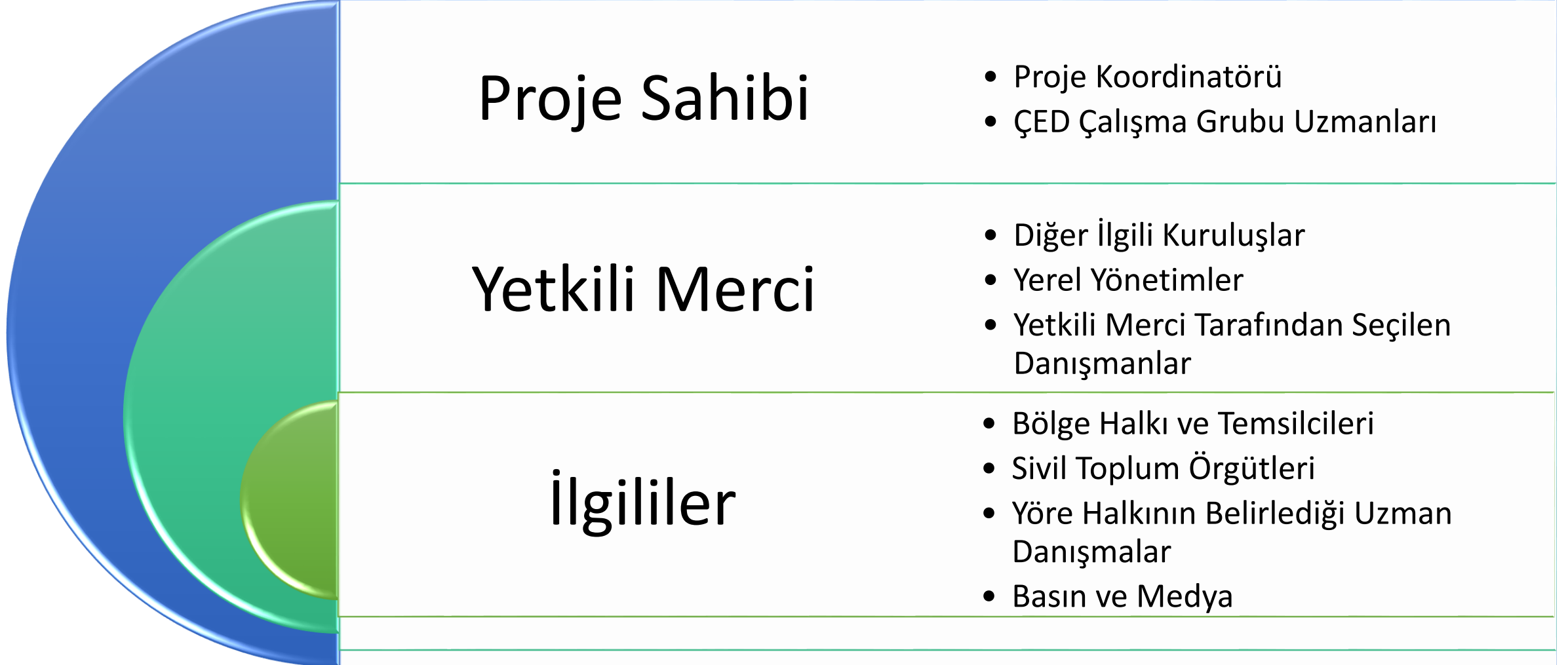
HAZIRLIK ÇALIŞMALARI VE PROBLEMİN TANIMI

ÇED süreci oldukça **kapsamlı** ve çok **disiplinli** olması nedeniyle **çok iyi planlanması** gerekir.

- Kim karar verecek??
- Proje Koordinatörü kim olacak?
- Projenin tarafları kim(ler)?
- Problem ne?
- Ne tür faaliyetler nasıl gerçekleştirilecek?
- Seçenekler neler?
- Faaliyetle ilgili yasal ve teknik düzenlemeler neler?

konularının açık ve net şekilde ortaya konması gerektiğinden **Hazırlık Çalışmaları** yürütülür.

Genellikle bir **ÇED sürecinde ilgili taraflar** şöyle ifade edilebilir:

SORUMLULUK

PROJE SAHİBİ VE

BELİLEDİĞİ PROJE

KONORDİNATÖRÜNDE

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI ANA HATLARI

KARAR MERCİ VEYA MERCİLERİN BELİRLENMESİ

Karar Merci Veya Mercilerin Belirlenmesi

ÇED Yönetmeliğinde planlanan proje veya faaliyetler konusunda kısmen veya tamamen karar ve izin verme yetkisi birden fazla kuruluşa yasal olarak verilmiştir. Diğer taraftan planlanan projeye göre ÇED süreci çok sayıda kurum, kuruluş, grup veya bireyin çalışma alanına girebilir.

Ancak, birbiriyle uyumlu olmayan veya tam uyum içinde bulunmayan veya farklı amaçları temsil eden kuruluşlar arasında görüş ayrılıkları yaşanabilmektedir. Özellikle önemli, çok yönlü ve çok boyutlu projelerde yetki kullanımına yönelik sıkıntılar yaşanabilir.

Dolayısıyla, ÇEDin hazırlık aşamasının en başında ileride kurulması gereken iletişimlerin sağlıklı olarak yürütülmesi açısından; **ilgili tarafların belirlenmesi** ve «**SON KARARIN HANGİ KURUM ve/veya KURULUŞLAR**» tarafından verileceğinin bilinmesi önemlidir. Bu uygulama; çalışmaların yönlendirilmesini ve yetki sahibi kuruluşun fikirlerinin alınmasını sağlayacaktır.

Böylece diğer aşamalar sırasında olası görüş ayrılıklarına veya zaman ve emek kaybına yönelik önlem alınmış olur.

Proje Koordinatörünün Seçimi

Yetkili kurum ve kuruluş belirlendikten sonra **çalışmaların yönlendirilmesini** sağlamak amacıyla **Proje Koordinatörü belirlenir**. Diğer bir açıdan da Son Kararı verecek merci öncesi projede planlanan **disiplinlerarası çalışmaların eksiksiz yürütülmesinden sorumlu son kişidir**, yani **yetkili merci ile proje arasında köprü** konumundadır ve **projeyi Karar Merci adına yürütür**.

Dolayısıyla ÇED çalışmaları konusuna kapsamlı bilgi birikimine, aynı zamanda da farklı çalışma grupları ve uzmanlarından alacağı bilgiyi ve değerlendirmeleri eksiksiz ve homojen şekilde sentezleyebilme kapasitesine sahip olmalıdır.

Diğer taraftan özellikle bilginin yeterli olmadığı durumlarda çalışma uzmanlarının görüş ve değerlendirmeleri sınırlı olabilir veya hatalı değerlendirmeler yapılabilir veya duygusal olabilir. Bunları **fark edebilecek donamında** olmalıdır.

Proje Koordinatörü takibinde; ilgili projenin detaylı çalışma planı, bu çalışma planı çerçevesinde çalışma grupları oluşturulur ve grup içinde iş bölümü gerçekleştirilir.

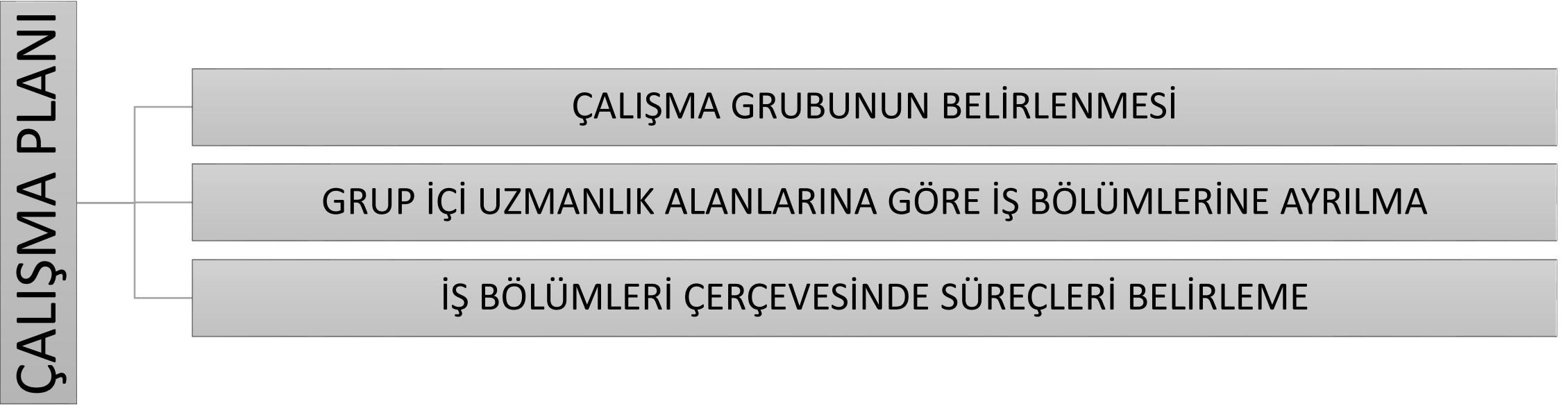
Bu nedenle **Proje Koordinatörünün Temel Görevi;**

- Çalışma grubunu oluşturmak, uzmanlarının değerlendirmelerini kaydını tutmak, sentezlemek ve gerekli ise uzman değişikliğine gitmek
- ÇED süreçlerini dikkatli, objektif, homojen ve eksiksiz yürütmek
- ÇED çalışmasını öngörülen sürede ve bütçeyle tamamlanmasını sağlamak
- ÇED Raporu hazırlamak
- ÇED Raporunu son kararı verecek merciye sunmaktır.

İlgili proje kapsamında; öncelik sırasına göre **detaylı bir çalışma planı hazırlanır** ve bu çalışma planı çerçevesinde **projede izlenecek süreçler net olarak ortaya konulur.**

Çalışma planında sonradan fark edilen eksik(ler) veya hata(lar) söz konusu olsa bile, başvuru yapıldıktan sonra hazırlanan bu çalışma planı üzerinde yetkili merci onay vermedikçe değişiklik yapılamaz ve belki de eksiksiz planlanmadığı / hatalı olduğu gerekçesiyle proje onaylanmayabilir.

Çünkü yetkili merci ilgili projeyi verilen bu çalışma planı ve süreleri çerçevesinde değerlendirir, izler, denetler veya durdurur.

Çalışma planını hazırlanması aynı zamanda **çalışma gruplarının oluşturulmasına ve bu gruplar içinde uzmanlık alanlarına göre iş bölümlerinin yapılmasına bağlıdır**. Yürütülecek proje faaliyetlerinin **her bir aşaması ayrı ayrı ortaya konmalıdır**. Bu nedenle, **projenin kapsamı doğrultusunda etki edilecek çevresel faktörlere yönelik uzmanlık alanları belirlenir**. Yapılması gereken çalışmalara göre iş bölümleri oluşturulur ve faaliyete ilişkin süreç tespitleri ortaya konur. Son olarak, oluşturulan Çalışma Planı tüm hatları ile tanımlanır.

Çalışma gruplarındaki uzmanların belirlenmesine gelince;

- Planlanan faaliyetin etkilerin ortaya koyabilecek **bilgi birikimi** ile birlikte faaliyetin gerçekleştirileceği bölgeye/alana/havzaya/coğrafyaya/yerel koşullara/alt yapısına vb. **hakim olması gerekir.**

Bu özelliklere sahip çalışma grupları belirlendikten sonra proje kapsamında yapılacak **her bir iş kalemine ait bilgiler netleştirilmeli** ve uzmanlar **bu iş kalemlerinin olası etkilerine yönelik yerinde incelemelerle somut veri ve değerlendirmeler ortaya koyabilmelidir.** Örneğin; saha incelemesi, tapu kayıtlar, sahaya ulaşım, yeni yapılacak veya yıkılacak inşalar veya korunması gereken alanlar, çalışmalarda ihtiyaç olan kaynakların sahaya transferi, mesela su ????

Yani **teknik alt yapısı olan kişilerle bir grup oluşturulmalı.**

Meslek Grubu	ÇED Sürecindeki Rolü
Çevre Mühendisi	Genel olarak proje koordinatörlüğü, katı ve sıvı atıkların yönetimi ve etkilerinin belirlenip, uygun giderme yöntemlerinin önerilmesi, hava kalitesi ve emisyonlarla ilgili modelleme çalışmaları
Biyolog	Doğal çevre ile ilgili temel verilerin toplanması ve değerlendirilmesi
Jeoloji Mühendisi	Yatırımın yer yuvarı ile ilişkilerini ortaya koyacak temel verilerin derlenmesi, zemin ile ilgili risklerin değerlendirilmesi, yeraltı ve yüzey su kaynakları ile ilgili ilişkilerin ve risklerin değerlendirilmesi.
Sosyolog	Projenin gerçekleşeceği yörenin halkının sosyo-ekonomik durumu hakkında temel verilerin toplanması ve projenin yöre halkı üzerindeki olası olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesi.
Arkeolog	Proje sahasında olası arkeolojik eser kalıntılarının tesbiti için literatür ve yüzey araştırması yapmak, gerektiği hallerde bu eserlerin korunması için gerekli yasal işlemlerin yapılmasını sağlamak.
Ziraat Mühendisi: (Peyzaj Mimarı)	Toprak özellikleri ve arazi kullanımı ile ilgili temel verilerin oluşturulması, değişecek kullanımların etkilerini değerlendirmek ve onarım planlarını oluşturmak.
Diğer meslek grupları: Makina ya da Kimya Mühendisi, Elektrik Mühendisi vb.	Yatırımın niteliğine göre özellikle projenin işleyişi, verimliliği ve güvenliği ile ilgili bilgileri derlemek ve değerlendirmek.

Planlanan Faaliyetin Ve Seçeneklerin Tanımlanması

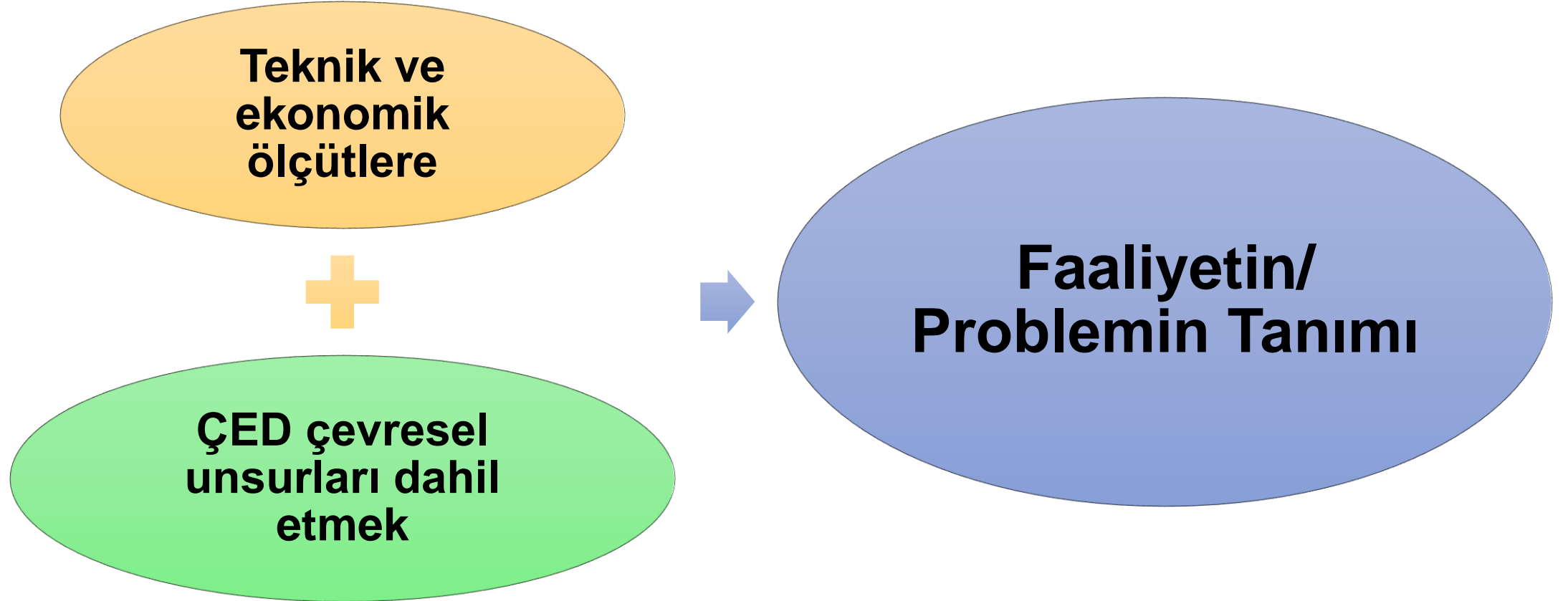
Hazırlanan çalışma planı çerçevesinde öncelik; planlanan **faaliyetin gerekçesi tüm yönleriyle ayrıntılı ve yanlış anlamalara imkan vermeyecek şekilde** tanımlanmasıdır. Yani PROBLEMİN TANIMLAMASıdır. Yapılacak bu tanımlama aynı zamanda Son Karar Merci ile uyumlu olmalıdır.

Faaliyet /Problem Tanımlaması Proje Koordinatörü tarafından Karar Merci ile uyum içinde yapılır.

Örneğin; projeler açısından «bir kentin atık su arıtma tesisine yönelik kapasitenin artırılması» ile «yeni arıtma tesisi kurulması» arasında ciddi farklılıklar vardır.

Bu faaliyet gerekçesi ayrıntılı yönleri ile ele alınmalı mevcut tesisin imkanları, yetersizlikleri, kapasite artışına neden ihtiyaç duyulduğu, hizmet ettiği nüfus ile ilişkisive daha bir çok açıdan net bir tanımlama yapılmalıdır.

Proje faaliyetinin ya da problemin tanımı önceden belirlenmiş ölçütlere uygun olarak incelemeler yapıldıktan sonra netleştirilmelidir.

Faaliyet Tanımlaması sırasında, olası durumlar dikkate alınarak alternatiflerin de üretilmesi gerekir. Örneğin; ola ki, yapılan incelemeler sonucunda atıksu tesisinin planlanan kapasite artışı sağlanamayacağı anlaşıldı diyelim= A Planı İPTAL...

O zaman ne olacak?????

Demek ki, proje faaliyeti tanımlanırken önceden seçeneklerin ortaya konmalı ve seçenekler içinden en iyi olanı çalışma planı içine alınarak tanımlanmalıdır.

Yine bu seçeneklerin de teknik, ekonomik ve çevresel unsurları içeriyor olmalıdır.

**Bir proje-
faaliyet
için**

- Seçenekler üretilmeli
- Önceden belirlenmiş ölçütlere uygun olarak incelenmeli
 - En iyi seçenek gerçekleştirilmelidir

Böylece A planına ait B Planı ortaya konabilmelidir.

Örneğin; **B Planı**: Kapasitesi halkın ihtiyaçlarını karşılayabilecek

Yeni Atıksu Tesisi Kurulması olabilir ama....çok iyi değerlendirilmelidir...belki de hiç faaliyette bulunmamak daha iyi bir seçenek olabilir.

Dolayısıyla hazırlanan bu çalışma planı içinde hem A planının hem de alternatif planlarının çok ince ayrıntılarına kadar **TARAFSIZ bir şekilde tanımlanmış olması** gerekir ki, bu sayede proje dosyasını inceleyecek komisyon ve karar merci aynı bakış açısı ile değerlendirme yapabilsin.

Aksi durumlarda **geriye dönüşümü mümkün olmayacak çevresel etkiler** ortaya çıkabileceği gibi, proje denetimler sırasında durdurulsa bile bu **ortaya çıkan olumsuzlukların giderilme çalışmaları bile inanılmaz maliyetlere sebep olabilecektir.**

Bu sebeple «PROJEDEN EKONOMİK AÇIDAN ÇIKAR BEKLEYENLERE» ÇED sürecine **dahil edilmemesi** ÇOK ÖNEMLİDİR.

Bu çalışmalar yapılırken dikkat edilmesi gereken bir **diğer nokta, planlanan çalışmaların zamanlaması....**

Hazırlık aşamasında çalışma plan oluşturulurken alternatifleri de dahil olmak üzere ihtiyaç olan **SÜRELERİ NET** olarak ortaya konması gerekir

- ✓ İncelemeler ne kadar sürecek?
- ✓ Çalışma grupları her bir çevresel etkinin değerlendirmelerini ne zaman tamamlayacak?
- ✓ Koordinatör sentezleme işini ne zaman bitirecek ve ÇED Raporunu oluşturacak?

.....

Erken aşamada detaylı yapılan ÇED çalışmaları; çevresel açıdan olumsuz etkileri önceden belirleyerek kolaylıkla elemine edebilmesini sağlayacaktır.

Kısaca;

PROJENİN ÖNCESİNDE (HAZIRLIK), SIRASINDA (UYGULAMA) VE SONRASINDA (DENETİM) GEÇECEK ZAMAN / SÜREÇ ÇOK İYİ PLANLANMALI ve NET OLARAK İFADE EDİLMELİDİR.

ALTERNATİFLERİYLE VE SOMUT KANITLARLA..... Ölçüm sonuçları, haritalar, paftalar, ölçekler, modellemeler, matrisler; projenin yeri ve çevresi, ölçeği, kapasitesi, inşai bir uygulaması varsa her bir iş kaleminin tanımı, süresi, proje takvimi, projenin ekonomik değeri, ekonomik ömrü, personel, tesis, bakım veya diğer işletme hizmetleri **VE HATTA HALKIN YAKLAŞIMI....**

Konuya İlişkin Yasal ve Teknik Düzenlemelerin Belirlenmesi

Tüm bu tespitler yapılırken, eş zamanlı olarak projenin kapsamına ilişkin Yasal, Hukuki ve Teknik mevzuatların da çok iyi belirlenmesi gerekir.

Proje Koordinatörünün görevlerinden biri de budur. Her bir çalışma grubu kendi uzmanlık alanıyla ilgili mevzuatlara hakim olabilir. Ancak, **koordinatör tüm mevzuatlar konusunda tecrübeli olmalıdır**, ki bu sayede çalışma grubunun gözden kaçırabileceği noktalarda her hangi bir eksiklik veya hata olup olmadığını sentezleyip, eksiksiz şekilde ÇED Raporunu karar merciine sunabilsin. Tabi koordinatörün işi ÇED Raporunu karar merciine sunması ile bitmiyor....hatırlayın

Sonraki uygulama ve denetleme süreçlerinde de Karar Mercii ni hesap sorduğu kişi Proje Koordinatörüdür. Yani, projenin sahibi tüzel/özel kişilik olabilir, ancak belirlenen koordinatör bu tüzel/özel kişiliğin bir çalışanı olmakla birlikte, aynı zamanda Karar Mercii nin verdiği yetki ile **Karar Merci Adına proje sorumlusudur**, projeyi eksiksiz ve hatasız yürütmekle yükümlüdür.

Her hangi olası bir durum karşısında, proje sahibi kolaylıkla kendini aklayabilir veya az bir ceza ile (genellikle maddi cezalar) kendini kurtarabilir. Çünkü yetkiyi Koordinatöre vermiştir ve ilgili yasal mevzuatlar ve hukuki kanunlar çerçevesinde hem maddi hem manevi hem de özgürlüğünü kısıtlayacak (hapis) **cezalarla karşı karşıya kalacak ilk kişi PROJE KOORDİNATÖRÜDÜR.**

Dolayısıyla, konu ile ilgili tüm mevzuatları biliyor olması hem kendi menfaatinedir (kendini savunabilecek bir dayanak noktası hazırlamış olur) hem de projenin kabulü, uygulanması ve denetimlerinin planlanan süreçler içerisinde çelişkilere düşmeden yürütülmesini sağlayacaktır.

Böylece yapılan proje/faaliyet mümkün olan en düşük çevresel etki ile halkın hizmetine sunulacaktır.

Süreç zarfında çelişkilerin ortaya çıkması, projenin hazırlık aşamasından itibaren o zamana kadarki tüm yapılanların yeniden incelenmesini ve değerlendirilmesini gerektirecek ve hatta hukuki süreçler de buna eklenecektir. Dolayısıyla çok ciddi bir zaman ve emek kaybı ortaya çıkacaktır.

Bu mevzuatların sadece bilinmesi değil aynı zamanda Raporda sunulması (yani resmi bir imzalı belge) da **gerek koordinatörün gerekse projenin elinde bir kanıttır.**

Çünkü, bir çok farklı amaçlar doğrultusunda gerek karar mercii ve proje sahibi gerekse proje koordinatörü ve çalışanları veya karar merci adına denetleyiciler türlü türlü baskılar altında kalabilir.

ASLA DİYE BİRŞEY YOKTUR.....

ATALARIMIZın dediği gibi İNSANOĞLU ÇİĞ SÜT EMMİŞTİR, her şey olasılık dahilindedir.....

Tavsiyem; olası her duruma hazırlıklı olunması, **hep biri için yasal her türlü kanıt toplanması, kaydedilmesi** ve ömür boyunca hatta sonraki kuşaklarınızın etkilenmemesi adına daha **uzun süreçler içinde saklanmıştır**.

ÇÜNKÜ KAMUYA VE ÇEVREYE YÖNELİK HER ZARARIN HESABI DÖNER GELİR SENİ BULUR...

Bu konularda ZAMAN AŞIMI diye bir durum söz konusu değildir.

Diğer taraftan yasal mevzuatlarla birlikte **teknik düzenlemelerin de bilinmesi gerekir.** Bununla birlikte, ÇED Genel Müdürlüğünün projeler kapsamında Duyuru, Talimat, Kılavuz, Rehber ve Formları dikkatle incelenmeli ve hazırlıklar yapılmalıdır.

Projenin kapsamı doğrultusunda;

- Teknik şartnamesi nasıl hazırlanacak?
- Hangi norm ve kriterler gözetilecek?
- Hangi mevzuatlar kullanılacak?

konuları da net olarak **bilinmeli ve belirtilmelidir.** Çünkü, projenin kabulü/reddi daha da önemlisi olası çevresel etkinin öngörülebilmesi ve önlenebilmesi bu hazırlıkların eksiksiz ve hatasız yapılmasına bağlıdır.

Bu Mevzuatlar, projenin kapsamına ve etki alanlarına göre açıkça bildirilmelidir. Örneğin istimlak sorunu var mı?, Aynı bölgede farklı kuruluşlar tarafından yapılan planlamalar var mı? Doğal veya tarihi sit alanı var mı?

➤ İmar Kanunu

➤ Toprak Koruma Ve Arazi Kullanım Kanunu

➤ Jeotermal Kaynaklar Ve Doğal Mineralli Sular Kanunu

➤ Karayolları Genel Müdürlüğüne Yapılacak Bölünmüş Yol İnşasında Uygulanacak Usul Ve Esaslar Hakkında Kanun

➤ Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu

➤ Karasuları Kanunu

➤ Su Ürünleri Kanunu

- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce Yürütülen Hizmetler Hakkında Kanun
- Taşkın Sulara Ve Su Baskınlarına Karşı Korunma Kanunu
- Çevre Kanunu
- Vakıf Kültür Varlıklarının Onarımları Ve Restorasyonları İle Çevre Düzenlemesine İlişkin Mal Ve Hizmet Alımlarına Dair Usul Ve Esaslar
- Belediye Teşkilatı Olan Yerleşim Yerlerine İçme, Kullanma Ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun
- Enerji İle İlgili Ürünlerin Çevreye Duyarlı Tasarımına İlişkin Yönetmelik
- Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmelik
- Milli Parklar Yönetmeliği

- Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması Ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun Kapsamında Yapılacak Yarışma Ve Sözleşmeye İlişkin Usul Ve Esaslar ile Teşvikler Hakkında Yönetmelik
- Ön Ödeme Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu Uygulama Yönetmeliği
- Tekel Dışı Bırakılan Patlayıcı Maddelerle Av Malzemesi Ve Benzerlerinin Üretimi, İthalı, Taşınması, Saklanması, Depolanması, Satışı, Kullanılması, Yok Edilmesi, Denetlenmesi Usul Ve Esaslarına İlişkin Tüzük
- Evsel Ve Kentsel Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanılmasına Dair Yönetmelik
- Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

- Toprak Kirliliğinin Kontrolü Ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik
- Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş. Genel Müdürlüğü (Botaş) Ham Petrol Ve Doğal Gaz Boru Hattı Tesislerinin Yapımı Ve İşletilmesine Dair Teknik Emniyet Ve Çevre Yönetmeliği
- Çevre Denetim Yönetmeliği
- Radyoaktif Kirliliğe Maruz Kalmış Alanların Çevresel İyileştirme Faaliyetlerinin Yetkilendirilmesine İlişkin Yönetmelik
- Denizlerde Faaliyet Gösteren Balık Çiftliklerinin Çevresel Yönetimi Yönetmeliği
- Dip Tarama Malzemesinin Çevresel Yönetimi Yönetmeliği
- Çevre Yönetimi Hizmetleri Hakkında Yönetmelik
- Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliği

- ÇED Yönetmeliği ve değişiklik yapılanlar
- Çevre İzin Ve Lisans Yönetmeliği
- Çevre Ölçüm Ve Analiz Laboratuvarları Yeterlik Yönetmeliği
- Uluslararası Giriş Noktalarında Uygulanacak Çevre Sağlığı İşlemlerine Dair Yönetmelik
- Tabiat Varlıkları, Doğal Sit Alanları Ve Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Kalan Yapı Yasaklı Taşınmazların Hazine Taşınmazları İle Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik
- Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi Ve Yönetimi Yönetmeliği
- Açık Alanda Kullanılan Teçhizat Tarafından Oluşturulan Çevredeki Gürültü Emisyonu İle İlgili Yönetmelik
- Turizmi Teşvik Kanun

- Atık Ön İşlem Ve Geri Kazanım Tesislerinin Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik
- Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği
- Atık Yağların Yönetimi Yönetmeliği
- Sıfır Atık Yönetmeliği
- Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği
- Atıksu Toplama Ve Uzaklaştırma Sistemleri Hakkında Yönetmelik
- Maden Atıkları Yönetmeliği
- Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği
- Hassas Su Kütleleri İle Bu Kütleleri Etkileyen Alanların Belirlenmesi Ve Su Kalitesinin İyileştirilmesi Hakkında Yönetmelik

- Atık Yönetimi Yönetmeliği
- Radyoaktif Atık Yönetimi Yönetmeliği
- Atık Elektrikli Ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği
- Atıksu Altyapı Ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmelik
- Atıkların Yakılmasına İlişkin Yönetmelik
- Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik
- Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği
- Gemilerden Atık Alınması Ve Atıkların Kontrolü Yönetmeliği

- Atık Pil Ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği
- Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği
- Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği
- Tarım Arazilerinin Korunması, Kullanılması Ve Planlanmasına Dair Yönetmelik
- Tarım Havzaları Yönetmeliği
- 4373 Sayılı Taşkın Sulara Ve Su Baskınlarına Karşı Korunma Kanununun Geçici 1 İnci Maddesinin Uygulanmasına Dair Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- Su Altında Korunması Gerekli Kültür Ve Tabiat Varlığı Bulunan Bölgelerde Turizm Ve Sportif Amaçlı Dalış Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Su Yapıları Koruyucu Güvenlik Tedbirleri Yönetmeliği
- Elektrik Piyasasında Üretim Faaliyetinde Bulunmak Üzere Su Kullanım Hakkı Anlaşması İmzalanmasına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- İçme-kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik
- Kanatlı Hayvan Eti Üretiminde Sözleşmeli Üretime İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- İçme Ve Kullanma Suyu Temini Ve Dağıtım Sistemleri Hakkında Yönetmelik
- Yağmursuyu Toplama, Depolama Ve Deşarj Sistemleri Hakkında Yönetmelik
- Sulama Sistemlerinde Su Kullanımının Kontrolü Ve Su Kayıplarının Azaltılmasına İlişkin Yönetmelik
- Kıyı Kanunu

ÖRNEK....

- Çalışma Grubu ve Uzmanların Seçiminde yapılan **hatalar...**

« Yıl 1970, Mısır Nil Nehri üzerindeki Assuan Barajı: Ülke tarihinin piramitlerden sonra en büyük projesi olarak tasvir ediliyor. Amaç; nehrin debilerini düzenlemek, taşkınları önlemek, ve enerji üretmek. Bu sayede öngörülen fayda: Dengelenecek akımlarla daha geniş tarım alanlarının sulanması.

Proje Mısır Devleti adına Sovyet Mühendislerince yürütülmüş.

Sonuç: Nil Nehrinin taşkınlarla beslediği tarımsal arazilerde verim kayıpları ve çoraklaşma»

Peki neden??

«Bu tarımsal arazilerin verimlilik kapasitesi Nil nehrinin her yıl yineleyen taşkınlarına bağlı. Çünkü, bu taşkınlar sayesinde nehrin beslediği tarımsal alanlara süspansiyon halinde yani katı parçacıklarla birlikte yüksek organik madde, azot ve fosfor besin elementleri sağlanmış ve her hangi bir tarımsal uygulamaya ihtiyaç duyulmaksızın yüksek ürün verimi alınmış.

Proje ile birlikte....

«debiler düzenlenmiş, taşkınlar önlenmiş. Mevcut tarımsal alanlar beslenemez duruma gelmiş ve çok geniş tarım alanlarında verim düşüşü - ürün kaybı» ile sonuçlanmış etkileri....

Proje ile birlikte.... «Zaman zarfında ÷lke sınırlarını aşan ekolojik değişimler ortaya çıkmış. Baraj gölünü besleyen su kaynakları taşıdığı yüksek organik medde, azot ve fosfor yükünü baraj mansabına taşımayı sürdürdüğü için (çünkü barajın yukarı havzası değil aşağı havzası yani sulayacağı alanlar dikkate alınmış) baraj gölü dibinde birikmeye başlamış. Bu baraj ömrünü kısaltmakla kalmamış, dönemsel olarak sulama amaçlı serbest bırakılan su artık daha düşük konsantrasyonlarda özellikle besin içerdiği için havzanın aşağı kısımlarındaki su kaynakları vasıtasıyla Akdeniz'e ulaşmış. Oysa Akdeniz Ekosistemini besleyen en önemli su kaynaklarından biri Nil Nehri. Dolayısıyla, özellikle Akdeniz'in Doğusunda çevrenin ana kaynağı olan balık popülasyonlarında önemli oranlarda azalmalar meydana gelmiş ve birincil üretim ciddi şekilde azalmış.»

kaynaklar

- Özer, A.Ö., Arapkirlioglu, K. ve Erol, C.1996. Plancı Gözüyle Kalkınma, Çevre ve Çevresel Etki Değerlendirilmesi. TMMOB Şehir Plancıları Odası ÇED Komisyonu Birinci Kitap
- Haktanır, K., Arcak, S. 1998. Çevre Kirliliği. A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayın No:1503, Ders Kitabı:457, Ankara. ISBN: 975-482-451-7.
- Açıkgöz, E., Arcak, S. (Eds) 2012. Ekoloji ve Çevre Bilgisi. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 2352, Eskişehir. ISBN:978-975-06-1026-4.
- Anonim 2018. Çevre ve Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi. T.C. Kalkınma Bakanlığı On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), Çalışma Grubu Raporu, Ankara.
- Akbulut, F. 2010. Avrupa Birliği Etki Değerlendirmesi Modelinin Sürdürülebilir Kalkınma Bakımından İncelenmesi ve Türkiye İçin Öneriler. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Güler, Ç. ve Çobanoğlu, Z. 1994. Çevresel Etki Değerlendirmesi, Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi No:36, Ankara.
- Çabuk, A., 2017. Çevresel Etki Değerlendirme Uygulamaları. <https://slideplayer.biz.tr/slide/10889156/>
- https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/36493/mod_resource/content/1/3.%20HAFTA.pdf
- Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği, 2014. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20235&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Anonim, 2018a. ÇED Süreci Akış Şeması. https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/menu/duzeltilen-ced_akis_2018-mart_20180305015232.pdf
- http://www.ksu.edu.tr/depo/duyuru_belge/%C3%87EDK%C4%B0TAP_1604071646184227.pdf
- Yürüten, S., Türkiye' de uygulanan çevresel etki değerlendirme (ÇED) modelinin dünyadaki yaygın kullanılan örneklerle karşılaştırılması. <https://acikerisim.uludag.edu.tr/bitstream/11452/3383/1/202266.pdf>